

วิเคราะห์คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเชียรใหญ่
จังหวัดนครศรีธรรมราช

AN ANALYSIS OF BUDDHIST ART VALUES APPEARED
IN BUDDHA STATUES IN THE CHIAN YAI BASIN,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

¹พระสมุห์เอกสิทธิ์ กมมสุทฺธ (แก้วดอนโหนด), และ ²พระครูจิตตสุนทร
¹Phrasamu-eakasit Kammasuttho and ²Phrakru Chittasunthon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹Phrasamu-eakasit Kammasuttho

Received : May 2, 2022; Revised : May 20, 2022; Accepted : May 31, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพุทธศิลป์ 2) เพื่อศึกษาพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช 3) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาด้านเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปผลและนำเสนองานวิจัยในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราชพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปในวัดแม่เจ้าอยู่หัว มีลักษณะอ่อนช้อย งดงาม เป็นงานศิลป์ที่เต็มไปด้วยความลึกซึ้ง บ่งบอกถึงความรัก ความสามัคคี แก่ผู้ที่มากราบไหว้ เกิดเป็นประเพณี วัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเป็นเอกลักษณ์ และมีความสำคัญต่อสังคม จนถึงปัจจุบัน พุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปวัดแดง เป็นพระพุทธรูปที่งดงาม และถือเป็นศิลปะอันบริสุทธิ์ ทำให้บุคคลที่ได้

¹ นิสิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

² อาจารย์,ดร. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กราบไหว้ สักการะ เกิดความสุขทางใจ เกิดความกตัญญูทวาทิ จนกลายเป็นขนบทำเนียม ประเพณี ซึ่งได้มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณงามความดี และเป็นศิริมงคลในการดำเนินชีวิต พุทธศิลป์ที่ปรากฏใน พระพุทธรูปวัดพระพุทธบาท คือ พระพุทธรูปสมัยสุโขทัย เป็นรูปปั้นแทนองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นงานศิลปะที่แฝงไว้ด้วยปริศนาธรรม เพื่อเป็นพุทธบูชา เป็นสิ่งช่วยโน้มน้าวจิตใจของพุทธศาสนิกชน ให้เกิดความศรัทธา ประพฤติปฏิบัติตน ในแนวทางที่ดั่งงามตาม หลักธรรมของพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: วิเคราะห์, เชิงพุทธศิลป์, พระพุทธรูป

Abstract

The objectives of this research included: 1) to study the concepts of Buddhist arts; 2) to study Buddhist arts appearing In Buddha statues in Chian Yai Basin, Nakhon Si Thammarat Province; and 3) to analyze Buddhist art values appearing In Buddha statues in Chian Yai Basin, Nakhon Si Thammarat Province. It was a qualitative research focusing on documentary research and in-depth interview. The information was concluded and descriptively presented. The findings of this research were as follows. Regarding the Buddhist art values appearing in Buddha statue in Chian Yai Basin, Nakhon Si Thammarat Province, the arts of Buddha statues were found as follows: The Buddhist arts appeared in Wat Maejawuhua Buddha statue were delicate and beautiful. It was a deep-felt art work reflecting love, sympathy and unity among worshipers. It became the culture and tradition that continuously practiced as the identity and the significance of society up to present; The Buddhist arts appeared in Wat Dang Buddha statue were beautiful with pure arts that made the worshippers feel spiritually happy and grateful and the worshipping became a tradition inherited from ancestors up to present. It reflected the identity for a memory of good deed for an auspicious living life; The Buddhist arts appeared in Wat Phrabuddhapada Buddha statue, it was built in Sukhothai period as a proxy of the Lord Buddha. It was an art concealed with Dhamma puzzles for Buddha worshipping and convincing the Buddhists to follow Dhamma principles in Buddhism.

Keywords: Analysis, Buddhist Arts, Buddha Statues

บทนำ

จากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้สัมโพธิญาณแล้วในเวลาหลังจากนั้นได้ก่อให้เกิดการเผยแผ่พุทธศาสนาไปทั่วโลก ซึ่งมีหลักฐานทางพุทธศาสนาปรากฏทั้งในรูปแบบลายลักษณ์อักษร คำสอน คำบอกเล่า ตำนาน ศาสนสถานและศาสนวัตถุตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (กรมศิลปากร, 24 : 2550) อีกทั้งความรุ่งเรือง ของพุทธศาสนายังส่งผลทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างพุทธศิลปะ นำมาซึ่งงานผลงานศิลปกรรมเนื่องในพุทธศาสนา ที่มีความหลากหลายทั้งงานจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ดินแดนโบราณที่เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยในปัจจุบัน นับร้อยนับพันแห่งก็เป็น หลักฐานและประจักษ์พยานชิ้นสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนาที่เผยแผ่เข้ามา ถึงดินแดนแถบนี้ ซึ่งเชื่อกันว่ามีการรับพุทธศาสนามาตั้งแต่อ่อนสมัยสุวรรณภูมิจนถึงสมัยสุวรรณภูมิ อย่างไรก็ตามความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนาในดินแดนประเทศไทยที่ยังปรากฏร่องรอย รากเหง้า หรือหลักฐานให้เห็นอย่างชัดเจน อยู่หลายแห่งหนึ่งในนั้นที่ได้รับความสนใจมากที่สุดแห่งหนึ่ง คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช

นครศรีธรรมราช เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นครศรีธรรมราชมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง มาไม่น้อยกว่า 1800 ปีมาแล้ว หลักฐานทางโบราณคดี และหลักฐานทางเอกสารที่ปรากฏในขณะนี้ยืนยันได้ ว่า นครศรีธรรมราช มีกำเนิดมาแล้วตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 7 เป็นอย่างน้อย

จากประวัติศาสตร์อันยาวนานแห่งนครศรีธรรมราช สามารถประมวลได้ว่า "นครศรีธรรมราช" ได้ปรากฏชื่อในที่ต่างๆ หลายชื่อตามความรู้ความเข้าใจที่สืบทอดกันมา และสำเนียงภาษาของชนชาติต่าง ๆ ที่เคยเดินทางผ่าน ในระยะเวลาที่ต่างกัน เช่น ตามพหุคัมภีร์ตามพหุคัมภีร์ มัททาลิงคัม ตามพหุคัมภีร์ โอลิง โพลิง เชียะโ้ว โลเค็ก (Locae) สิทธิธรรม นครศรีธรรมราช ลิกอร์ (Ligor) ละคอน คิวตุดอน สุวรรณปุระ ปาฏลีบุตร (Pataliputra) และเมืองนคร เป็นต้น

คำว่า "นครศรีธรรมราช" น่าจะมาจากสร้อยพระนามของปฐมกษัตริย์ผู้ครองนครศรีธรรมราช คือ พระเจ้าศรีธรรมโศกราช คำนี้แปลความได้ว่า "นครอันงามสง่าแห่งพระราช ผู้ทรงธรรม" และธรรมของราชาแห่งนครนี้ ก็ คือ หลักธรรมคำสอนแห่งพระพุทธศาสนา

ถ้าจะลำดับความเป็นมาของนครศรีธรรมราชจากหลักฐานทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ที่สืบค้นได้ในขณะนี้ พบว่า มีภูมิหลังอันยาวนานนับตั้งแต่ยุคหินกลาง ในราว 8350 – 11000 ปีที่แล้วมา จากหลักฐานมีการพบเครื่องหินที่มีตัวขวานยาวใหญ่ (บางคนเรียกว่าระนาดหิน) ที่อำเภอท่าศาลา ในยุคโลหะได้พบหลักฐานทางโบราณคดี คือ

กลองมโหระทึกสำริด 2 ใบ ที่บ้านเกตุกาย ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง และที่คลองคุดด้วน อำเภอนาวัง (คงเดช ประพัฒน์ทอง, 54 : 2529)

นอกจากนี้ในบริเวณพื้นที่อำเภอเข็รใหญ่ปัจจุบัน ตามตำนานกล่าวไว้ว่า ในระหว่างที่ พระนางเลือดขาวแม่เจ้าอยู่หัว ทรงเป็นมเหสีพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่ 5 จันทรภาณุ พระนางฯทรงพระราชนิพนธ์กวีและผลงานของพระนางมีมากมาย ความดีงามของพระนางเลือดขาว แม่เจ้าอยู่หัว สร้างความศรัทธา ในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน โดยยึดประวัติของ พระนางเป็นส่วนสร้างศรัทธาส่วนหนึ่งด้วย (ชะลอ เอี่ยมวิสุทธิ และคณะ, 32 : 2545)

การสร้างวัดของพระนางเลือดขาวแม่เจ้าอยู่หัว ในความเชื่อคตินิยมของชาวไทยที่มีต่อการทำบุญ คือ การสร้างวัด สร้าง ศาลา วิหาร และสาธารณะอื่น ๆ จะนับว่าเป็นบุญอย่างยิ่งใหญ่ พระนางเลือดขาวแม่เจ้าอยู่หัว เป็นผู้สร้างวัดไว้เป็นจำนวนมาก ในจำนวนหลาย ๆ วัดหนึ่งในจำนวนนั้น มีวัดพระพุทธบาทรวมอยู่ด้วย วัดที่พระนางเลือดขาวสร้างเป็นวัดแรกคือ “วัดแม่เจ้าอยู่หัว พระนางเลือดขาว” ในระหว่างที่สร้างวัดแม่เจ้าอยู่หัว (พระนางเลือดขาว) พระนางฯ ก็ได้สร้างวัดพระพุทธบาทขึ้นอีกวัดหนึ่งในเวลาเดียวกัน ซึ่งเป็นวัด ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ห่างกันเพียง 12 กิโลเมตร วัดนี้เป็นวัดที่ประดิษฐาน รอยพระพุทธบาท หินทรายแดง เบื้องขวา ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้เรียกชื่อวัดนี้ว่า วัดพระพุทธบาท และเรียกเทือกเขานี้ว่า เทือกเขาพระบาทชื่อเดิมไม่มีใครทราบ แต่เข้าใจว่าเรียกกันมา ตั้งแต่ นำรอยพระพุทธบาทมาประดิษฐานไว้บนภูเขาภูนี้ และเรียกตามความเชื่อ ความศรัทธาที่เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน ความงามของพระนางเลือดขาวแม่เจ้าอยู่หัว ผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนามีประวัติส่วนตัวที่บริสุทธิ์ จึงส่งผลให้เลือดของพระนางมีสีขาวบริสุทธิ์ อันผิดจากคนธรรมดาทั่วไป เนื่องมาจากความมุ่งมั่นต่อพระพุทธศาสนาดังกล่าวแล้ว จึงทำให้ผู้คนศรัทธาในพระพุทธศาสนาไปด้วย โดยยึดหลักประวัติของพระนางเลือดขาวเป็นส่วนสร้างศรัทธาส่วนหนึ่งด้วย อีกวัดหนึ่งที่โดดเด่น คือ วัดแดง ซึ่งมีอุโบสถที่เก่าแก่กว่า 700 ปี ที่ยังคงสภาพใช้งานได้ เป็นที่น่าสนใจยิ่ง

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์เชิงพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเข็รใหญ่ โดยเน้นศึกษาวัดที่สำคัญ ๆ และโดดเด่น 3 วัดคือ 1. วัดพระพุทธบาท 2. วัดแดง 3. วัดเขาพระบาท เพื่อนำคุณค่าส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยววัดในจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพุทธศิลป์
2. เพื่อศึกษาพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเซียงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเซียงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เน้นการศึกษาเอกสาร (Documentary study) และการศึกษาภาคสนาม (Field study) ที่เกี่ยวกับเรื่องพุทธศิลป์ โดยศึกษา 1) เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) จะทำการค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก 45 เล่ม ทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกาที่เกี่ยวข้อง 2) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) จะทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากบทความ ข้อเขียน วารสาร บทความ เอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษที่ได้กล่าวถึง เรื่องดังกล่าวไว้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยศึกษาจากหนังสือผลงานของนักวิชาการด้านศาสนา และหนังสืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเซียงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประกอบด้วย เจ้าอาวาส กรรมการวัด และผู้นำชุมชน จำนวน 11 คน อันประกอบไปด้วย คือ (1) เจ้าอาวาสวัดแม่เจ้าอยู่หัว จำนวน 1 รูป (2) เจ้าอาวาสวัดแดง จำนวน 1 รูป (3) เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาท จำนวน 1 รูป (4) เจ้าคณะตำบลเขาพระบาท จำนวน 1 รูป (5) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน 1 รูป (6) ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน (7) ไวยาวัจกรวัด จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเซียงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ ได้แก่

2.1) เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) จะทำการค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก 45 เล่ม ทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกาที่

เกี่ยวข้อง และเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) จะทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจาก บทความ ข้อเขียน วารสาร บทวิจารณ์ เอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ได้กล่าวถึง เรื่องดังกล่าวไว้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยศึกษาจากหนังสือ ผลงานของนักวิชาการด้านศาสนาและหนังสืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยดำเนินการออกแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเข็ญใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ มาจัดหมวดหมู่ แยกประเด็นและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการพิจารณาความสอดคล้องกับสถานการณ์พื้นที่และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปและเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการศึกษารูปแบบการบรรยายและรายงานผลการศึกษารูปแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วิเคราะห์คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเข็ญใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ในพระพุทธรูปวัดแม่เจ้าอยู่หัว

คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ในพระพุทธรูปในวัดแม่เจ้าอยู่หัวนั้น จะเห็นได้ว่า พระพุทธรูปมีความสวยงาม อันมีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยสร้างขึ้นในสมัยอาณาจักรสุโขทัย ด้วยการอ้างอิงจากเส้นทางการค้าที่สำคัญ จึงทำให้ได้รับรูปแบบของศิลปวัฒนธรรมมาจากหลายที่ ช่างสุโขทัยผู้มากฝีมือ ได้หยิบจุดเด่นที่น่าสนใจของแต่ละศิลปะซึ่งมีความแตกต่างกัน แล้วนำมาปรับปรุงจนนำมาพัฒนาได้งานศิลปะรูปแบบใหม่ อันเป็นเอกลักษณ์ มีความเฉพาะตัว, อ่อนช้อย, งดงาม อีกทั้งยังเป็นงานศิลปะที่เต็มไปด้วยความลึกซึ้ง สะท้อนให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจ, สังคม, การเมือง เป็นเครื่องบ่งบอกถึงความรัก ความสามัคคี เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังเป็นหลักเบื้องต้นของการอยู่ร่วมกันในสังคม มีคุณค่าทางจิตใจ โดยไม่ต้องใช้กฎหมายมาบังคับ เป็นบรรทัดฐานเบื้องต้นของคนในสังคม เป็นหลักในการใช้ชีวิตที่เข้าใจกันในสังคม เป็นหลักประกันชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว ความเชื่อถือ และประกันสติ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความสงบสุขความสามัคคีขึ้นในสังคม และเกิดเป็นประเพณี เป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์ และมีความสำคัญต่อชุมชน และสังคม คือ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุวัดแม่เจ้าอยู่หัว หมายถึง การนำผ้าผืนยาวขึ้นไปห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ในวันสำคัญทางศาสนา ชาวเข็ญใหญ่ได้ร่วมมือร่วมใจกันบริจาคเงินตามกำลัง

ศรัทธา นำเงินที่ได้ไปซื้อผ้ามาเย็บต่อกันเป็นแถวยาวนับพันหลา แล้วจัดเป็นขบวนแห่ผ้าขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ และหลักไตรสิกขาทั้งสาม หรือมรรคมีองค์ 8 นี้ มีความเกี่ยวเนื่องกันอยู่ตลอดเวลาของการปฏิบัติ เป็นเหตุเป็นผลเป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน ปฏิบัติอย่างหนึ่งจะมีผลให้ได้อีกอย่างตามมาปฏิบัติต่อเนื่องผลต่อเนื่องจะตามมา เราไม่สามารถแยกปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งได้ ไตรสิกขา คือ อริยมรรคอย่างย่อ อริยมรรคจะสามัคคี หรือรวมเป็นหนึ่งเดียวกันได้ ต้องรวมการปฏิบัติองค์มรรคเข้าด้วยกันไปพร้อม ๆ กัน ไม่แยกจากกัน เราจึงต้องมีทั้งศีลสิกขา สมาธิสิกขา และปัญญาสิกขาไป พร้อม ๆ กัน ไม่จำเป็นต้องแยกการปฏิบัติออกจากกัน

2. วิเคราะห์คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ในพระพุทธรูปวัดแดง

พุทธศิลป์ที่เกิดขึ้นในพระพุทธรูปวัดแดง เป็นศิลปะของพระพุทธรูปที่ได้รับการยกย่องว่ามีความงาม ได้แก่ “ศิลปะสุโขทัยบริสุทธิ์” นอกจากได้รับอิทธิพลจากพระพุทธรูปจากประเทศลังกา ดังกล่าวแล้ว ยังต้องอาศัยฝีมือของนายช่างไทยในสมัยนั้นที่ได้ใช้จินตนาการอันบรรเจิดในการรังสรรค์พระพุทธรูปที่มีพุทธศิลป์เฉพาะซึ่งฉีกแนวคิดออกจากอิทธิพลเดิมๆ จนมาเป็นพระพุทธรูปที่งดงาม และถือเป็นศิลปะอันบริสุทธิ์ ประกอบด้วยพุทธลักษณะที่สำคัญ คือ พระเศียร ทำเป็นเปลวเพลิงสูง พระศกขมวดเป็นก้นหอยเล็ก พระพักตร์ เป็นหน้านาง หรือหน้ารูปไข่ พระเนตรหลุบต่ำ ทำให้ได้รับความรู้สึกจากพระพักตร์อันเต็มไปด้วยพระเมตตา ทำให้บุคคลที่ได้กราบไหว้สักการะรับรู้ได้จากพระพักตร์ของพระพุทธรูปวัดแดง จึงเกิดเป็นความศรัทธา ความปรารถนาดี อยากให้ผู้อื่นมีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า และพุทธศิลป์ในพระพุทธรูปวัดแดง ทำให้เกิดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของคนในชุมชนวัดแดง ซึ่งได้มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษสืบทอดกันมาถึงปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ และความเจริญรุ่งเรืองของคนในชุมชนวัดแดงได้เป็นอย่างดี คือ การเคารพผู้ใหญ่ ให้ความสำคัญกับผู้ใหญ่จึงมีการปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ ด้วยความเคารพ และมีการระลึกถึงอยู่เสมอ ทำให้เป็นผู้มีใจกระจำ มีสติ ปัญญาบริบูรณ์ รู้อุปการคุณที่ผู้อื่นกระทำแล้วแก้ตนว่าที่ตนเองพ้นจากภัยอันตรายทั้งหลายได้ดีมีสุขอยู่ในปัจจุบัน ก็เพราะบุญทั้งหลายที่เคยทำไว้ในอดีต ส่งผลให้จึงไม่ลืมอุปการะผู้ใด ก็ตามที่ทำคุณแก่ตน ไม่ว่าจะมาก หรือน้อยก็ตาม ย่อมระลึกถึง ด้วยความซาบซึ้งอยู่เสมอไม่ลืมอุปการคุณนั้นเลย ความกตัญญูกตเวทีเป็นคุณธรรมที่สำคัญสำหรับมนุษยชาติ เป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ทำให้มีความสัมพันธ์กันในสังคมมนุษย์ และเป็นบ่อเกิดแห่งความรับผิดชอบต่อ ความเป็นมนุษย์ และเป็นคุณธรรมเบื้องต้นของมนุษยธรรมทั้งหลาย และน้อมนำไปสู่การประพฤติตามกุศลกรรมบถ 10 ทำให้ได้มนุษย์สมบัติ สวรรคสมบัติ และนิพพานสมบัติ

ด้วยเหตุนี้ พระพุทธรูปวัดแดง เป็นศิลปะที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นพระพุทธรูปที่งดงาม และถือเป็นศิลปะอันบริสุทธิ์ และทำให้เกิดเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นสิ่งที่

เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของคนในชุมชนวัดแดง ซึ่งได้มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษสืบทอดกันมาถึงปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ และความเจริญรุ่งเรืองของคนในชุมชนวัดแดงได้เป็นอย่างดี และพระพุทธรูปวัดแดงยังบอกถึงความกตัญญู คือ การบูชาบุคคลที่ควรบูชาตามหลักมงคลในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งตามคำสอนของพระพุทธเจ้าท่าน พระองค์ตรัสว่า คนไม่มีที่เคารพไม่มีที่ยำเกรงอยู่เป็นทุกข์ การแสดงความเคารพต่อบุคคล หรือสิ่งที่ควรเคารพจึงถือเป็นแนวทางที่ทำให้อยู่เป็นสุข หรือเป็นมงคลได้ในเมื่อพระพุทธรูปเป็นสิ่งสื่อถึงพระพุทธเจ้า แม้พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว แต่การแสดงความเคารพต่อพระพุทธเจ้าก็ยังเป็นสิ่งดีงามที่ควรปฏิบัติ เพราะถือเป็นการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่งในทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า คารวธรรม อันเป็นหนึ่งในมงคล 38 ประการด้วย โดยเฉพาะการบูชาพระพุทธเจ้าท่าน คือ การปฏิบัติธรรมข้อที่ว่า พุทธคารวตา หรือสัตถุคารวตา ซึ่งอยู่ในหลักคารวธรรมข้อแรกในบรรดา คารวธรรม 6 ข้อนอกจากนี้ ยังจัดอยู่ในลักษณะของการปฏิบัติตามหลักมงคลข้อที่ว่า การบูชาบุคคลที่ควรบูชาด้วย จุดมุ่งหมายของการบูชาพระพุทธรูปในข้อนี้จึงเป็นความมุ่งหมายที่ก่อให้เกิดคุณค่าแท้ คือ ความสุขใจ ความสงบใจ และสร้างเสริมคุณธรรมภายในบุคคลนั่นเอง

3. วิเคราะห์คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ในพระพุทธรูปวัดพระพุทธรบาท

การกราบไหว้พระพุทธรูปวัดพระพุทธรบาท ทำให้เกิดความศรัทธา ความเชื่อ คือสภาพจิตที่ยึดเหนี่ยวอยู่กับพระพุทธรูปวัดพระพุทธรบาท อย่างเหนียวแน่นด้วยความมั่นใจว่าเมื่อมีสิ่งนั้นอยู่ในชีวิตแล้วความสำเร็จ หรือความสุขจะเกิดขึ้นใน ชีวิตของคนแต่ละคนจึงต้องมีศรัทธาต่อพระพุทธรูป หรืออาจจะจะมีศรัทธาต่อหลาย ๆ สิ่งเพื่อสร้างพลังใจอันเป็นพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนชีวิต ไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงาน หรืออุดมคติอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้เกิดความสุขใจ ความสบายใจ หรือความสำราญ แยกออกได้เป็นสองฝ่าย คือ ความสุขทางกาย กับความสุขทางใจ 1)ความสุขทางกาย ได้แก่ ความสุขที่สัมผัสได้จากประสาททั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และผิวหนัง เรียกว่า “กามคุณ 5” จัดว่าเป็นฝ่ายรูป หรือความสุขที่เกิดจากเนื้อหนังมังสา อันเป็นสิ่งที่สกปรก 2)ความสุขทางใจ ได้แก่ ความสุขที่สัมผัสได้ทางจิต คือ ความสบายใจ ความสุขใจ ความอิ่มใจ ความพอใจ อันเกิดจากจิตใจที่สงบ และเย็น จัดว่าเป็นฝ่ายนาม อันเป็นความสุขที่สะอาด ความสุขทั้งกายและใจ ย่อมมีส่วนสัมพันธ์กันไม่อาจจะแยกให้ขาดจากกันได้ อันเป็นพุทธศิลป์ที่มุ่งให้เห็นการหลุดพ้น การพิจารณากิเลสอันเป็นเครื่องนำไปสู่ที่ต่ำ เมื่อใครเกิดทุกข์ อยากปฏิบัติธรรม อยากรักษาศีล 5 หรือศีล 8 ก็จะระลึกนึกถึงวัดพระพุทธรบาท เพราะเป็นสถานที่อันสงบ ร่มเย็น อันเป็นที่พึ่งทางใจ นำจิตใจไปสู่ความสงบสุข เป็นการส่งผลให้ผู้ปฏิบัติเกิดญาณ เกิดวิชา เกิดแสงสว่างมองเห็นความจริงของธรรมชาติตามที่แท้จริง บรรลุเป้าหมายสุดท้าย คือ นิพพานได้ เปลี่ยนสภาพทุกข์จนไปเป็นอริยชน โดยอริยมรรคนี้ ทำให้เกิดมืองค์สัมมาสัมพุทธะขึ้นในโลก อริยมรรคดังกล่าว นั้น มีชื่อ และรายละเอียด ดังนี้ สัมมาทิฐิ เห็นชอบในอริยสัจ 4 และไตรลักษณ์ เมื่อมองถึง

วัดพระพุทธรูปบาทักจะมองถึงการบวชกาย บวชใจ ปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาจิตของตนให้สะอาด ขาวรอบ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง วิเคราะห์คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเซียร์ใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพุทธศิลป์

จากประเด็นที่ศึกษาที่ว่า พุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเซียร์ใหญ่ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า พุทธศิลป์เป็นงานศิลปะที่ช่าง หรือศิลปิน สร้างขึ้นเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา หรือสร้างขึ้นเพื่อ รั้บใช้พระพุทธรูปศาสนาโดยเฉพาะที่เป็นงานจิตรกรรม ได้แก่ ภาพเขียนฝาผนังโบสถ์ วิหาร งานปฏิมารกรรม ได้แก่ พระพุทธรูป และงานสถาปัตยกรรม ได้แก่ ศาสนสถานที่เป็นโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญสถูป เจดีย์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธรูปศาสนา พุทธประวัติ พระธรรมคำสอน วิถีชีวิตชาวบ้านส่งผลให้งานพุทธศิลป์เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย สะท้อนลักษณะนิสัย บุคลิกภาพของคนไทยที่มีความสุภาพ อ่อนน้อม รักสงบ แจ่มใส สนุกสนาน เป็นสื่อการเรียนรู้ที่สร้างความรู้ ความเข้าใจ และพุทธศิลป์เป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่คู่กับวัดในพุทธศาสนาโดยตลอด ทำให้มีวิวัฒนาการ และการขับเคลื่อนไปอย่างรวดเร็ว และกำลังเป็นที่สนใจของคนในสังคมเนื่องจากมีคุณค่าทั้งความสวยงามของรูปแบบ และคุณค่าด้านเนื้อหาเรื่องราว ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสื่อธรรมะที่สำคัญที่ใช้สอนคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้คนได้เป็นอย่างดี งานพุทธศิลป์มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน มีรูปแบบ หรือลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากงานศิลปะของชาติอื่น ๆ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้มีหลักสูตรสาขาวิชาพุทธศิลปกรรมเพื่อให้พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ที่สนใจได้ศึกษาพุทธศิลป์เพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบสาน และพัฒนาให้คงอยู่ตลอดไป

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพุทธศิลป์ สอดคล้องกับการศึกษาของ ร้อยบุพพา (ออนไลน์ : 2549) ที่กล่าวว่า พุทธศิลป์หมายถึง งานศิลปะประเภทต่าง ๆ ทั้งด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่และการปฏิบัติทางพุทธศาสนาโดยตรง และเป็นสิ่งช่วยโน้มน้าวจิตใจของพุทธศาสนิกชน ให้เกิดความรู้สึกศรัทธา ประพฤติปฏิบัติตนในแนวทางที่ดั่งตามหลักธรรมของพระพุทธรูปศาสนา

2. พุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเซียร์ใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากประเด็นที่ศึกษาที่ว่า พุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเซียร์ใหญ่ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า พบว่า การสร้างงานศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์แบบไทยแท้ที่เป็นแบบอย่างในการสร้าง พระพุทธรูป และให้ความหมายชัดเจนในการตีความเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งมีหลักธรรมแฝง

อยู่ในงาน ศิลป์ คือ “พระพุทธรูป” ในยุคสุโขทัยจึงถือว่าเป็นยุคทองของการสร้างพระพุทธรูปในประเทศไทย โดยลักษณะเด่นของพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยมี ดังนี้ (1) หูยานพระพุทธรูปทุกยุคทุกสมัยก็จะทำในรูปหูยานทั้งนั้นไม่เฉพาะพระพุทธรูปใน สมัยสุโขทัย หรือพระพุทธรูปในเมืองไทย หรือพระพุทธรูป ในนิกายเถรวาท และมหายาน ซึ่ง พระพุทธรูปก็ทำหูยานเหมือนกันดังนั้นหูยานของพระพุทธรูป จึงไม่ได้มีความหมายว่าอายุยืน จากการวิเคราะห์หูยานนั้น หมายถึง หลักคำสอนที่สอนในเรื่อง ความเชื่อว่าย่าเชื่อว่าย่าอายุเบา จงหูหนักอันมีบัญญัติไว้ตามหลักคำสอน “กาลามสูตร 10” ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้สำหรับให้ทุกคนมีความเชื่อในเหตุผลและผลของตนเอง (2) เปลวไฟ เหนือเศียรพระพุทธรูป หมายถึง โลกุตระธรรมแทนสว่างแห่งชีวิต โดย หลักธรรมคำสอนนี้ ทำให้เราอยู่เหนือโลกแห่งความเป็นจริงได้อย่างถูกต้อง เมื่อเราเข้าใจโลก แห่งความเป็นจริงตามที่มันเป็นจริง ไม่เป็นมายา และปฏิบัติต่อโลกไปตามความเป็นจริงไม่ยึดมั่น ถือมั่น เราก็จะบรรลุธรรมได้ หรือการตรัสรู้ รู้แจ้งเห็นจริง เราก็จะอยู่ในโลกนี้ได้โดยไม่มีความ ทุกข์ (3) ห่มจีวรบางใส เหมือนไม่มีจีวร หมายถึง ร่างกายเรานี้ไม่มีอะไรแม้แต่ความว่าง ไม่มีอะไรน่ายึดมั่นถือมั่นสามารถมองเห็นทะลุปรุโปร่ง ประดุจเหมือน ไม่มีอะไรมาห่อหุ้ม เรา สามารถมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างได้ในกายนี้ว่า เป็นต้นเหตุ แห่งทุกข์ถ้าเราไม่มีปัญญาเราก็จะมี ทุกข์ที่มีกายนี้ แต่ถ้าเรามีปัญญาทราบสาเหตุที่มาแห่งทุกข์เสียได้กายนี้ก็ไม่ได้นำมาซึ่งความทุกข์ แต่เป็นอุปกณ์นำไปสู่นิพพานได้เช่นเดียวกัน (4) ประทับนั่ง หรือยืนอยู่บนอาสนะเป็นรูปบัวบาน หมายถึง ความเป็นผู้ฉลาด เป็นผู้ พร้อมต่อการตรัสรู้ พร้อมทั้งจะเรียนรู้และพร้อมที่จะรับแสงสว่าง ความเป็นผู้มีปัญญา (5) ดอกบัวเป็นดอกไม้และเป็นสัญลักษณ์ของศาสนาพุทธโดยมีความหมายอยู่ 2 นัยยะ คือ 1 . ความบริสุทธิ์ โดยธรรมชาติของดอกบัว เป็นพืชน้ำเกิดในโคลนตมใต้น้ำ แต่ก็สามารถเติบโตผ่านความสกปรกของโคลนตมใพล้น้ำมาอวดความสวยงามของดอกบัว สร้าง ความงามให้แก่โลกได้โดยไม่มี ความสกปรกของโคลนตมอันเป็นแหล่งกำเนิดติดมาด้วยแม้แต่น้อย ประดุจเสมือนคนเราแม้จะเกิดในแหล่งที่ไม่สะอาดในทางโลกเกิดในแหล่งที่มีวัณธรรมไม่ดี ในเฝ้าพันธุ์ไม่ดีเกิดในสิ่งที่มีสิ่งแวดล้อมไม่ดี แต่ถ้าบุคคลนั้นมีจิตใจเป็นคนดีแล้ว ความเป็นคนดีนั้น จะรักษาความดีในตัวเองจะไม่แปดเปื้อนความสกปรกโสโครกของสังคมรอบข้าง บุคคลนั้นจะรักษาความเป็นคนดีไว้ได้เสมอประดุจดอกบัวที่ไม่ยอมเปื้อนโคลนแล้วใพล้นน้ำมาให้ชาวโลกได้ชื่นชมความงามของดอกบัวจนได้ 2. ความมีปัญญา หมายถึงดอกบัวเป็นดอกไม้เมืองร้อนชนิดเดียวที่เมื่อต้นได้ผลิดอก แล้วก็จะผลิตผลออกมาพร้อมกันในทันที เมื่อเราเห็นดอกบัวตูมที่ผู้คนนำมาถวายพระแล้ว ลองแ้มดอกดูข้างในเราจะเห็นฝักบัวเล็ก ๆ อยู่ในดอกบัวตูม นั้น ซึ่งปกติของต้นไม้ทั่วไปนั้น แต่ดอกบัวหาเป็นเช่นนั้นไม่ เมื่อผลิตดอกออกมาก็ผลิตผลอ่อนไว้ข้างในดอกทันที รอวันดอกกร่วงโรย แล้วผลบัวในรูปฝักบัวก็จะเติบโตสุกงอมรอให้เราเก็บไปกินต่อไป เปรียบเสมือนคนเรา เมื่อเกิด มากี่มี

สมองมีปัญหาเกิดมาทันที แต่รอวันเติบโตใหญ่มีพัฒนาการทางสมองจนมีสติปัญญาเต็มที่ไว้แก้ปัญหาให้แก่ชีวิต ดังนั้นดอกบัวก็เปรียบเสมือน “ผู้มีปัญญา”

3. วิเคราะห์คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเซียวใหญ่ จังหวัด นครศรีธรรมราช

คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ในพระพุทธรูปในวัดแม่เจ้าอยู่หัวนั้น จะเห็นได้ว่าพระพุทธรูปมีความสวยงาม อันมีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ ช่างสุโขทัยผู้มากฝีมือ ได้หยิบจุดเด่นที่น่าสนใจของแต่ละศิลปะซึ่งมีความแตกต่างกัน มีความเฉพาะตัว, อ่อนช้อย, งดงาม อีกทั้งยังเป็นงานศิลป์ที่เต็มไปด้วยความลึกซึ้ง เป็นเครื่องบ่งบอกถึงความรัก ความสามัคคี เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังเป็นหลักเบื้องต้นของการอยู่ร่วมกันในสังคม มีคุณค่าทางจิตใจ โดยไม่ต้องใช้กฎหมายมาบังคับ เป็นบรรทัดฐานเบื้องต้นของคนในสังคมเป็นหลักในการใช้ชีวิต ที่เข้าใจกันในสังคมเป็นหลักประกันชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัวยุติธรรม และประกันสติ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความสงบสุขความสามัคคีขึ้นในสังคม และเกิดเป็นประเพณี เป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อชุมชน

พุทธศิลป์ที่เกิดขึ้นในพระพุทธรูปวัดแดงนั้น เป็นศิลปะของพระพุทธรูปที่ได้รับการยกย่องว่างาม ได้แก่ "ศิลปะสุโขทัยบริสุทธิ์" นอกจากได้รับอิทธิพลจากพระพุทธรูปจากประเทศลังกา ดังกล่าวแล้ว ยังต้องอาศัยฝีมือของนายช่างไทยในสมัยนั้นที่ได้ใช้จินตนาการอันบรรเจิดในการรังสรรค์พระพุทธรูป ที่มีพุทธศิลปะเฉพาะ ซึ่งฉีกแนวคิดออกจากอิทธิพลเดิมๆ จนมาเป็นพระพุทธรูปที่งดงาม และถือเป็นศิลปะอันบริสุทธิ์ ประกอบด้วยพุทธลักษณะที่สำคัญ คือ พระเศียร ทำเป็นอย่างเปลวเพลิงสูง พระศอก ขมวดเป็นกันหอยเล็ก พระพักตร์เป็นหน้านาง หรือ หน้ารูปไข่ พระเนตรหลุบต่ำ ทำให้ได้รับความรู้สึกจากพระพักตร์อันเต็มไปด้วยพระเมตตา จนเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของคนในชุมชนวัดแดง ซึ่งได้มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษสืบทอดกันมาถึงปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ และความเจริญรุ่งเรืองของคนในชุมชนวัดแดงได้เป็นอย่างดี และพระพุทธรูปวัดแดงยังบอกถึงความมั่งคั่ง คือ การบูชาบุคคลที่ควรบูชาตามหลักมงคลในทางพระพุทธศาสนา และยังทำให้บุคคลที่ได้กราบไหว้ สักการะได้เกิดความกตัญญูตเวที และน้อมนำไปสู่การประพฤติ

พุทธศิลป์ที่เกิดขึ้นในพระพุทธรูปวัดพระพุทธรูปเป็นงานศิลปกรรมสมัยสุโขทัยในยุคกลางถึงตอนปลายเรียกว่าหมวดใหญ่ เพราะได้พัฒนารูปแบบจนมีลักษณะเฉพาะของตัวเองเกิดขึ้น ซึ่งถือกันสวยงามอีกวัดหนึ่ง ลักษณะที่สำคัญของพระพุทธรูปหมวดใหญ่คือนิยมแสดงปางมารวิชัย ประทับนั่งขัดสมาธิราบเหนือฐานหน้ากระดานเกลี้ยง มีพระพักตร์รูปไข่ ขมวดพระเศียรขมวดเป็นกันหอยเล็ก พระรัศมีทำเป็นอย่างเปลวเพลิงสูง พระขนงโค้ง พระเนตรเหลือบลงต่ำ พระนาสิก โคง พระโอษฐ์ยิ้ม พระพักตร์ เป็นหน้านาง และในองค์

พระพุทธรูปยังทำให้เกิดความศรัทธา ความเชื่อ คือ สภาพจิตที่ยึดเหนี่ยวอยู่กับพระพุทธรูป วัดพระพุทธรบาท อย่างเหนียวแน่นด้วยความมั่นใจว่า เมื่อมีสิ่งนั้นอยู่ในชีวิตแล้วความสำเร็จ หรือความสุขจะเกิดขึ้นใน ชีวิตของคนแต่ละคนจึงต้องมีศรัทธา ต่อพระพุทธรูป หรืออาจจะมึ ศรัทธาต่อหลายๆ เพื่อสร้างพลังใจอันเป็นพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนชีวิต ไปสู่ความสำเร็จใน หน้าที่การงาน หรืออุดมคติอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้เกิดความสุขใจ ความสบายใจ หรือความ สำราญ แยกออกได้เป็นสองฝ่าย คือ ความสุขทางกาย กับความสุขทางใจ ความสุขที่สัมผัสได้ ทางจิตคือ ความสบายใจ ความสุขใจ ความอิ่มใจ ความพอใจ อันเกิดจากจิตใจที่สงบ รู้ถึง หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า คือ พุทธคุณ 9 ให้แก่ผู้คนที่ได้มากราบไหว้สักการะระลึก ถึงคุณความดีของพระพุทธเจ้า 9 ประการ และอันเป็นพุทธศิลป์ที่มองเห็นการหลุดพ้น การพิจารณากิเลสอันเป็นเครื่องนำไปสู่ที่ต่ำ เมื่อใครเกิดทุกข์ อยากปฏิบัติธรรม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้พุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปลุ่มน้ำเข็ญใหญ่ จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่า คุณค่าเชิงพุทธศิลป์ในพระพุทธรูปในวัดแม่เจ้าอยู่หัวนั้น จะเห็นได้ว่า พระพุทธรูปมีความสวยงาม อันมีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยสร้างขึ้นมาในสมัย อาณาจักรสุโขทัย ด้วยการอ้างอิงจากเส้นทางการค้าที่สำคัญ จึงทำให้ได้รับรูปแบบของ ศิลปวัฒนธรรมมาจากหลายที่ ช่างสุโขทัยผู้มากฝีมือ ได้หยิบจุดเด่นที่น่าสนใจของแต่ละ ศิลปะซึ่งมีความแตกต่างกัน แล้วนำมาปรับปรุง จนนำมาพัฒนาได้งานศิลปะรูปแบบใหม่ อัน เป็นเอกลักษณ์ มีความเฉพาะตัว อ่อนช้อย งดงาม อีกทั้งยังเป็นงานศิลป์ที่เต็มไปด้วยความ ลึกล้ำ เป็นเครื่องบ่งบอกถึงความรัก ความสามัคคี เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการดำเนิน ชีวิต อีกทั้งยังเป็นหลักเบื้องต้นของการอยู่ร่วมกันในสังคม มีคุณค่าทางจิตใจ โดยไม่ต้องใช้ กฎหมายมาบังคับ เป็นบรรทัดฐานเบื้องต้นของคนในสังคม เป็นหลักในการใช้ชีวิตที่เข้าใจกัน ในสังคมเป็นหลักประกันชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว ความเชื่อถือและประกันสติ อีกทั้งยัง ก่อให้เกิดความสงบสุขความสามัคคีขึ้นในสังคม และเกิดเป็นประเพณี เป็นกิจกรรมที่มีการ ปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์ และมีความสำคัญต่อชุมชน และสังคม คือ ประเพณีแห่ ผ้าขึ้นธาตุวัดแม่เจ้าอยู่หัว หมายถึง การนำผ้าผืนยาวขึ้นไปห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ในวัน สำคัญทางศาสนา ชาวเข็ญใหญ่ได้ร่วมมือร่วมใจกันบริจาคเงินตามกำลังศรัทธา นำเงินที่ได้ไป ซื้อผ้ามาเย็บต่อกันเป็นแถวยาวนับพันหลา แล้วจัดเป็นขบวนแห่ผ้าขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ และหลักไตรสิกขาทั้งสาม หรือมรรคมีองค์ 8 นี้ มีความเกี่ยวเนื่องกันอยู่ตลอดเวลาของการ ปฏิบัติ เป็นเหตุเป็นผลเป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน ปฏิบัติอย่างหนึ่งจะมีผลให้ได้อีกอย่างตามมา ปฏิบัติต่อเนื่องผลต่อเนื่องจะตามมา เราไม่สามารถแยกปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งได้ ไตรสิกขา คือ อริยมรรคอย่างย่อ อริยมรรคจะสามัคคี หรือรวมเป็นหนึ่งเดียวกันได้ ต้องรวมการปฏิบัติ

องค์มรรคเข้าด้วยกันไปพร้อมๆ กันไม่แยกจากกัน เราจึงต้องมีทั้งศีลสิกขาสมาธิสิกขาและปัญญาสิกขาไปพร้อมๆ กัน ไม่จำเป็นต้องแยกการปฏิบัติออกจากกัน

พุทธศิลป์ที่เกิดขึ้นในพระพุทธรูปวัดแดงนั้น เป็นศิลปะของพระพุทธรูปที่ได้รับการยกย่องว่างาม ได้แก่ “ศิลปะสุโขทัยบริสุทธิ์” นอกจากได้รับอิทธิพลจากพระพุทธรูปจากประเทศลังกา ดังกล่าวแล้ว ยังต้องอาศัยฝีมือของนายช่างไทยในสมัยนั้นที่ได้ใช้จินตนาการอันบรรเจิดในการรังสรรค์พระพุทธรูปที่มีพุทธศิลปะเฉพาะซึ่งฉีกแนวคิดออกจากอิทธิพลเดิมๆ จนมาเป็นพระพุทธรูปที่งดงาม และถือเป็นศิลปะอันบริสุทธิ์ ประกอบด้วยพุทธลักษณะที่สำคัญ คือ พระเกศ ทำเป็นอย่างเปลวเพลิงสูง พระศก ขมวดเป็นก้นหอยเล็ก พระพักตร์เป็นหน้านาง หรือ หน้ารูปไข่ พระเนตรหลุบต่ำ ทำให้ได้รับความรู้สึกจากพระพักตร์อันเต็มไปด้วยพระเมตตา จนเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของคนในชุมชนวัดแดง ซึ่งได้มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ และความเจริญรุ่งเรืองของคนในชุมชนวัดแดงได้เป็นอย่างดีและพระพุทธรูปวัดแดงยังบอกถึงความกตัญญู คือ การบูชาบุคคลที่ควรบูชาตามหลักมงคลในทางพระพุทธศาสนา และยังทำให้บุคคลที่ได้กราบไหว้ สักการะได้เกิดความกตัญญูกตเวที และน้อมนำไปสู่การประพฤติตามกุศลกรรมบถ 10 ทำให้ได้มนุษยสมบัติ สวรรค์สมบัติและนิพพานสมบัติ

กุศลกรรมบถ 10 ประการนี้ จัดว่าเป็นศีล บุคคลผู้รักษาศีล กระทำให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ ย่อมได้รับอานิสงส์ คือ 1) สีเลน สุขี ยนฺติ คนทั้งหลายไปสู่สุคติได้ เพราะศีล 2) สีเลน โภคสมปทา คนทั้งหลายถึงพร้อมด้วยโภครทรัพย์ เพราะศีล 3) สีเลน นิพพตี ยนฺติ คนทั้งหลายบรรลุนิพพานได้ เพราะศีล

ศีลเป็นเหตุให้ได้ไปสู่สุคตินั้น หมายถึง ให้ได้เกิดเป็นมนุษย์ 1 กามาวจรสวรรค์ 6 ชั้น เพราะผลของกุศลกรรมบถโดยตรงและพรหมโลก 20 ชั้น เพราะผลของกุศลกรรมบถ 10 โดยเป็นอุปนิสัยปัจจัย ส่วนศีลเป็นเหตุให้บรรลुพระนิพพาน หมายถึง ทรงแสดงศีลโดยความเป็นอุปนิสัยแห่งการบรรลุอรหัตตผล 2 ประเภท คือ เจโตวิมุตติและปัญญาวิมุตติ

ด้วยเหตุนี้ พุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปในสถานที่ต่างๆ ย่อมพามา ซึ่งหนทางแนวทางที่จะให้เกิดซึ่งความสุขในการดำเนินชีวิต เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์โลกทั้งหลาย อันเป็นคุณที่เกินบรรยาย ส่วนการบูชาพระพุทธรูปเพื่อแสดงออกถึงความเคารพและการบูชาบุคคลที่ควรบูชาตามหลักมงคลในทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2533). *วิวัฒนาการพุทธสถานไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร,
 คงเดช ประพัฒน์ทอง. (2429). *โบราณคดีประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร,
 ชะลอ เอี่ยมวิสุทธิ และคณะ. (2545). “การเรียนรู้ประวัติแม่เจ้าอยู่หัวอย่างมีส่วนร่วม โดย
 ชุมชนแม่เจ้าอยู่หัว”. รายงานการวิจัย, โครงการวิจัยท้องถิ่นดีเด่นของ สกว.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว),
 ร้อยพุดา. *พุทธศิลป์*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.facebook.com/permalink.php?](http://www.facebook.com/permalink.php?story)
 story

